

Programma

‘Rotterdamse aanpak radicalisering’ 2015- 2018

Colofon
opsteller: Directie Veiligheid

21 april 2015

Voorwoord

Veel Rotterdammers worstelen met gevoelens van verontwaardiging, ongelof en angst naar aanleiding van de vele gewapende en militaire conflicten in de wereld en de invloed hiervan op onze samenleving. Aangrijpende gebeurtenissen en politieke ontwikkelingen volgen elkaar in razend tempo op en komen dag en nacht tot ons via de (sociale) media. Inmiddels is het dreigingsniveau in Nederland opgeschaald naar substantieel en de aanpak van radicalisering en terrorisme speelt nu een prominente rol in zowel het nationale als lokale veiligheidsbeleid.

Ook in Rotterdam is de invloed van internationale conflicten voelbaar. We houden echter het hoofd koel en wellicht is het zelfs zo dat we samen de sleutel tot een vreedzame samenleving in handen hebben. We staan zeker niet machteloos en ik voel veel steun voor een aanpak die gericht is op het maximaal binden van goedwillende burgers, maar tegelijk ook op het stellen van heldere grenzen.

Het gemeentebestuur heeft het vertrouwen van veel Rotterdammers. Daarmee hebben wij een sterk netwerk kunnen opbouwen op de scholen, in de wijken en bij maatschappelijke en religieuze organisaties. Hoewel de voedingsbodem voor en oorzaken van radicalisering diffuus zijn, spelen ronselaars vaak handig in op gevoelens van twijfel, onzekerheid en uitzichtloosheid. Wij werken samen met ons netwerk aan het weerbaarder maken van jongeren tegen indoctrinatie van ronselaars. Tegelijkertijd stellen wij duidelijke grenzen bij gedrag dat onacceptabel is en nemen in die gevallen passende maatregelen.

De Rotterdammers streven naar een samenleving zonder maatschappelijke spanningen, polarisatie en radicalisering. Een 'Wij-samenleving' waarin mensen van verschillende culturele achtergronden elkaar ontmoeten, elkaar respecteren en begrip opbrengen voor elkaars situatie. Om dit te bereiken in een stad met 174 nationaliteiten is dialoog onontbeerlijk.

Het is van groot belang dat wij allemaal de dialoog met elkaar aan blijven gaan. Het uitspreken van gevoelens van angst, ergernissen en frustraties is het begin van begrip voor elkaar. Maar ook een stap op weg naar gedeelde wensen, idealen en dromen. Ik vertrouw op datgene dat ons allen als bindt; de liefde voor onze stad.

Ahmed Aboutaleb,
burgemeester van Rotterdam

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1 Context	5
1.2 Internationale ontwikkelingen	6
1.3 Landelijke ontwikkelingen	6
1.4 De Rotterdamse situatie	6
1.5 Begrippen	6
2. Programma 'Rotterdamse aanpak radicalisering'	7
2.1 Analyse van het probleem	7
2.2 Rotterdamse aanpak	7
2.3 Doelstelling	8
2.4 Resultaat	8
2.5 Afbakening	8
2.6 Samenhang met andere programma's en beleid binnen de gemeente	8
2.7 Randvoorwaarden	8
2.8 Lessons learned	9
3. 4 actielijnen	10
3.1 Tegengaan polarisatie en voorkomen van maatschappelijke spanningen	10
3.1.1 Faciliteren initiatieven vanuit de samenleving, N	10
3.1.2 Quick scan maatschappelijke spanningen, V	10
3.1.3 Netwerk van sleutelpersonen, V	10
3.1.4 Samenwerking met relevante partners , B/ V	11
3.2 Preventie	11
3.2.1 Faciliteren initiatieven vanuit de samenleving, N	11
3.2.2 Zelf opzetten trajecten, N	11
3.2.3 Dialoogbijeenkomsten, V	11
3.3 Signalering en training	11
3.3.1 Voorlichting, V	12
3.3.2 Deskundigheidsbevordering vrijwilligers, professionals, vertrouwenspersonen, onderwijs, V	12
3.3.3 Factsheets, N	12
3.3.4 Bekendheid Meld- en Adviespunt Radicalisering, V	12
3.4 Persoonsgerichte aanpak	12
3.4.1 Opzetten casusoverleg in het Veiligheidshuis, N	12
3.4.2 Versterken netwerk van professionals, V	13
3.4.3 Versterken netwerk van vertrouwenspersonen, V	13
3.4.4 Versterken persoonsgerichte aanpak en interventies, V	13
3.5 Overzicht activiteiten	13
4. Sturing en organisatie	16
4.1 Samenwerking	16
4.1.1 Rotterdamse samenwerking	16
4.1.2 Landelijke samenwerking	17
4.1.3 Europese samenwerking	17
4.2 Communicatie	17
4.3 Monitoring van het programma	17
4.4 Financiën	17
4.4.1 Begroting 2015	17
4.5 Organisatie	17
5. Bijlagen	18

1. Inleiding

1.1 Context

De ontwikkelingen ten aanzien van radicalisering gaan razendsnel. De aanslagen in Parijs en Kopenhagen hebben hun weerslag gehad op de Nederlandse samenleving. Ze hebben bij veel mensen het gevoel van angst vergroot. Deze ontwikkelingen, het Dreigingsbeeld Terrorisme¹ en de Integrale Aanpak Jihadisme², beiden van de hand van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV), onderstrepen de noodzaak opnieuw te kijken naar de Rotterdamse aanpak.

Naast aandacht voor gewelddadig jihadisme, hebben wij oog voor andere vormen van radicalisering, zoals het rechts-extremisme. Wij volgen de ontwikkelingen en zijn alert op risico's en signalen. Wij focussen met deze aanpak echter op islamitisch radicalisme en gewelddadig jihadisme. Andere vormen zijn vanuit veiligheidsperspectief op dit moment een aanzienlijk kleiner risico.

Deze collegeperiode slaan we samen met de politie, maatschappelijke organisaties en een netwerk van professionals, vertrouwenspersonen en sleutelpersonen de handen ineen om maatschappelijke spanningen, polarisatie en radicalisering tegen te gaan. Het programma 'Rotterdamse aanpak radicalisering' zorgt voor verbinding tussen de verschillende partijen. In aanloop naar dit programma hebben wij gesprekken gevoerd met collega's uit verschillende clusters en de gebieden, vertegenwoordigers van Rotterdamse maatschappelijke organisaties, religieuze instellingen, andere gemeenten en ministeries en betrokken personen met een groot netwerk. Dankzij de input vanuit verschillende kanten van de samenleving is het Rotterdamse programma tot stand gekomen. Dit programma past in de lijn die het ministerie van Veiligheid en Justitie heeft uitgezet met het integrale actieplan Jihadisme.

¹ <http://www.nctv.nl/onderwerpen/tb/dtn/>

² NCTV, Actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme, 2014

1.2 Internationale ontwikkelingen

Het is een trend dat geradicaliseerde personen uitreizen om zich in jihadistische strijdgebieden aan te sluiten bij terroristische organisaties. De meeste uit Nederland vertrokken uitreizigers sluiten zich aan bij IS in Syrië. Wij sluiten niet uit dat in de toekomst andere jihadistische groepen in andere landen onze aandacht zullen vragen. Het feit dat de Nigeriaanse terreurbeweging Boko Haram onlangs trouw zwoer aan IS en de oproep van IS aan moslims om ook in Afrika te gaan vechten kan ook in Nederland gevolgen krijgen.

IS heeft grote delen van zowel Irak als Syrië veroverd. Eind juni 2014 is door IS het kalifaat uitgeroepen en is Abu Bakr al-Baghdadi aangesteld tot kalief.³ Alle moslims wereldwijd worden opgeroepen naar het kalifaat te komen. De IS-strijders vinden dat er wraak genomen moet worden voor het onrecht dat moslims wereldwijd wordt aangedaan. De opmars van IS vormt een grote dreiging voor de religieuze minderheidsgroepen in deze gebieden.⁴ IS profileert zich als een terroristische organisatie die er niet voor schroomt geweld te gebruiken.

Parallel aan de opmars van IS zijn duizenden geradicaliseerde personen (veelal jongeren) vanuit de hele wereld de ideologie van IS gaan aanhangen. Eind 2014 is uit schattingen naar voren gekomen dat circa 3000 personen in Syrië/ Irak uit Europa afkomstig zijn, waarvan er ruim driehonderd weer naar Europa zijn teruggekeerd.⁵ Vanwege het relatief makkelijk te bereiken Syrië is het voor jihadgangers eenvoudig naar het kalifaat af te reizen. Maar naast de opmars van IS in het Midden Oosten voelen we ook dichterbij huis de spanning. In een aantal video's hebben grote namen van IS oproepen gedaan in Europa aanslagen te plegen. Sinds de aanslagen in Brussel, Parijs en Kopenhagen en de aanhoudingen in Verviers is Europa in hoge staat van paraatheid. Op

verschillende plekken in Europa worden terrorismeverdachten aangehouden. Door de bombardementen van de internationale coalitie in Syrië, waarvoor Nederland F-16's beschikbaar heeft gesteld⁶, kan de dreiging van aanslagen serieuzer worden.⁷

1.3 Landelijke ontwikkelingen

Op dit moment zijn er ongeveer 190 Nederlanders vertrokken naar de strijdgebieden in Syrië en Irak. Hiervan zijn er 30 in de strijdgebieden omgekomen en 35 weer teruggekeerd naar Nederland.⁸ Daarnaast houdt de AIVD honderden potentiële uitreizigers in de gaten.⁹ In maart 2013 is in Nederland het dreigingniveau verhoogd naar substantieel, het op één na hoogste niveau. De problematiek lijkt zich in een aantal gebieden in het land te concentreren. De verschillen tussen gemeenten zijn groot. Er zijn gemeenten met grote aantallen uitreizigers en gemeenten die (nog) helemaal niet te maken hebben met geradicaliseerde personen.¹⁰ Landelijk en politiek gezien komt er steeds meer aandacht voor dit onderwerp.

1.4 De Rotterdamse situatie

De afgelopen jaren is het aantal meldingen rondom islamitische radicalisering in Rotterdam bij zowel de politie als het Meld- en Adviespunt Radicalisering (MAR) van de gemeente gestaag gestegen. In 2014 werden 40 meldingen door het MAR ontvangen, ten opzichte van 20 in 2013 en 16 in 2012. Een toename die mede wordt verklaard door de toegenomen alertheid van met name professionals. Landelijk gezien heeft Rotterdam nog altijd een relatief klein aantal meldingen te verwerken. Desondanks is de stijging significant en is ook de aard van de meldingen complexer geworden. En hoewel we vooralsnog weinig maatschappelijke spanningen in Rotterdam signaleren, achten we het wel nodig om blijvend aandacht te besteden aan het voorkomen van het overslaan van internationale conflicten naar Rotterdam.

1.5 Begrippen

Omdat er in dit programma verschillende begrippen gebruikt worden die sterk met elkaar samenhangen, is het van belang om het onderscheid helder te hebben. Hiervoor wordt verwezen naar de bijlage.

³ NRC, *Wat weten we van het nieuwe kalifaat in Syrië?* <http://www.nrc.nl/nieuws/2014/06/30/wat-weten-we-van-het-nieuwe-kalifaat-in-irak-en-syrie/>

⁴ AIVD, *Jihadistische ideologie*. <https://www.aivd.nl/onderwerpen/terrorisme/jihadistische>

⁵ *Samenvatting Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 2014*

⁶ Rijksoverheid, *Nederland levert militaire bijdrage aan strijd tegen IS*. <http://www.rijksoverheid.nl/nieuws/2014/09/24/nederland-levert-militaire-bijdrage-aan-strijd-tegen-isis.html>

⁷ *Samenvatting Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 2014*

⁸ *Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 38*

⁹ AIVD, *Terrorisme*, <https://www.aivd.nl/onderwerpen/terrorisme/@3184/lezing-hoofd-aivd/>

¹⁰ *Vrij Nederland, Jihadbestrijding in Nederland, 14-02-2015*

2.

Programma 'Rotterdamse aanpak radicalisering'

2.1 Analyse van het probleem

Wij zetten met onze aanpak in op het tegengaan van maatschappelijke spanningen en voorkomen van polarisatie. Als gemeente spelen wij hierbij met name een initiërende en faciliterende rol. Het zijn vooral de Rotterdammers zelf, die ervoor kunnen zorgen dat in Rotterdam de WIJ- samenleving overeind blijft; een samenleving waar mensen elkaar ontmoeten en begrip en respect voor elkaar hebben, óók als mensen andere opvattingen hebben. Het tonen van moreel leiderschap is hierbij van groot belang. Gelukkig kunnen wij rekenen op een grote mate van betrokkenheid van organisaties en individuele Rotterdammers, die allen hun steentje bijdragen aan onze inclusieve, WIJ- samenleving. Het faciliteren van initiatieven doen wij vanuit de lijn 'tegengaan van polarisatie en voorkomen van maatschappelijke onrust'.

Vanuit nationaal perspectief is er veel aandacht voor de gevaren die schuilen achter potentiële uitreizigers naar strijdgebieden, terugkeerders en (verplichte) thuisblijvers. Ook in Rotterdam hebben wij veel aandacht voor deze groepen, evenals de groep (mogelijke) sympathisanten. Met name op preventief vlak richten wij onze aandacht op mogelijke (toekomstige) sympathisanten. Wij ontvangen signalen dat sommige jongeren in complottheorieën geloven en van mening zijn dat satire en de vrijheid van meningsuiting (grondwet) ondergeschikt moeten zijn aan geloof. Wij merken bovendien dat een grote groep islamitische jongeren weinig kennis heeft van de islam en zich op internet laten verleiden door gewelddadig jihadististen die pretenderen de ware islam te verkondigen. Deze tendensen maken duidelijk dat het van groot belang is te werken aan de weerbaarheid van (kwetsbare groepen) Rotterdammers tegen de ideologie van gewelddadig jihadististen. Dit willen wij doen door juist dergelijke onderwerpen aan de orde te stellen. Dit komt terug in de

preventieve lijn van het programma. De focus hierbij ligt op de gebieden waar radicalisering het meest speelt.

Op de andere groepen wordt veelal een combinatie van repressieve maatregelen en een persoonsgerichte aanpak ingezet. Politie, OM, rijk en gemeente hebben hier allen een rol en verantwoordelijkheid in. Vanuit ons programma werken wij er met de lijn 'signalering en training' aan dat deze groepen in een zo vroeg mogelijk stadium gesignaleerd worden en dat vervolgens een effectieve persoonsgerichte aanpak geboden kan worden, wat de vierde lijn van het programma is.

2.2 Rotterdamse aanpak

Met dit programma bouwen we voort op de 10 jaar ervaring, die de gemeente met dit onderwerp heeft. Rotterdam kent een traditie van outreachend werken, wat ook binnen de aanpak van radicalisering van groot belang is. We wachten niet passief totdat we signalen ontvangen over radicalisering. We zorgen ervoor dat zowel professionals als vrijwilligers van maatschappelijke en religieuze organisaties ons kennen en we korte lijnen met hen hebben. Door te investeren in de contacten met deze organisaties en personen hebben wij een breed netwerk in de stad opgebouwd, via wie wij signalen ontvangen en die een rol kunnen spelen in het tegengaan van maatschappelijke spanningen en de aanpak van radicalisering. Deze outreachende manier van werken en het samenwerken met maatschappelijke organisaties, Buurt Bestuurt, vrijwilligers etc. past in de aanpak van het veiligheidsbeleid zoals beschreven in het programma #Veilig 010.

Doordat wij signalen vanuit verschillende kanten van de samenleving ontvangen, kunnen wij vaak vroegtijdig ingrijpen. Zo proberen wij radicaliseringsprocessen in een vroeg stadium te stoppen. Wanneer iemand volledig geradicaliseerd is en bereid is geweld te gebruiken, of zelfs al vertrokken is naar het strijdgebied, is het moeilijker verandering in gedrag en ideologie te bereiken. In die situaties worden vooral bestuurlijke en strafrechtelijke maatregelen genomen.

Tot slot kent Rotterdam een lange traditie van het bespreken van lastige onderwerpen. Wij gaan onderwerpen niet uit de weg, maar maken deze juist bespreekbaar. De vijf na de aanslagen van Parijs georganiseerde WIJ-bijeenkomsten zijn hier een goed voorbeeld van. Rotter-

dammers werden in de gelegenheid gesteld gevoels over de aanslagen met elkaar en met het gemeentebestuur te delen. Honderden Rotterdammers met diverse achtergronden hebben in openhartige sfeer gesproken over verschillende onderwerpen, zoals vrijheid van meningsuiting, radicalisering, extremisme, discriminatie en integratie.

2.3 Doelstelling

Het Rotterdams programma Radicalisering kent de volgende doelstellingen:

- Tegengaan van polarisatie en voorkomen van maatschappelijke spanningen;
- preventie door het vergroten van weerbaarheid van kwetsbare groepen tegen de ideologie van gewelddadig jihadisme;
- vergroten van bewustwording bij professionals, sleutelpersonen en relevante organisaties;
- intensiveren en verbeteren van de persoonsgerichte aanpak.

2.4 Resultaat

Met deze aanpak wordt beoogd dat:

- Maatschappelijke spanningen in een vroegtijdig stadium herkend worden en hier (vanuit de samenleving zelf) actie tegen wordt ondernomen en polarisatie wordt voorkomen;
- zowel vanuit de Rotterdamse samenleving als vanuit de gemeente activiteiten worden georganiseerd ter preventie van radicalisering (gericht op weerbaarheid, bewustwording, bespreekbaar maken, zinvolle dialoog);
- de weerbaarheid van de Rotterdamse samenleving tegen de ideologie van gewelddadig jihadisme vergroot wordt;
- signalen van radicalisering door professionals, vertrouwens- en sleutelpersonen en relevante organisaties in een vroegtijdig stadium herkend worden en gemeld worden bij het Meld- en Adviespunt Radicalisering (MAR);
- in gevallen van radicalisering en gewelddadig jihadisme een effectieve persoonsgerichte aanpak wordt aangeboden.

2.5 Afbakening

In Nederland zijn veel instanties betrokken bij het bestrijden van radicalisering en terrorisme.

Zowel het Ministerie van Veiligheid en Justitie als het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid hebben verantwoordelijkheden in de aanpak. NCTV voert de regie op de uitvoering van het landelijke 'Actieprogramma integrale aanpak Jihadisme'. Vorig jaar heeft NCTV ten

behoefte van de gemeenten die te maken hebben met radicalisering een 'Handreiking aanpak van radicalisering en terrorismebestrijding op lokaal niveau' uitgegeven.

Het OM is in de aanpak van radicalisering verantwoordelijk voor de opsporing en vervolging. De politie voert de taken uit die zij hebben in het kader van het voorkomen, beëindigen en opsporen van strafbare feiten. Dit doet zij onder regie, verantwoordelijkheid en gezag van het OM. De politie eenheid Rotterdam heeft volgens landelijke afspraken een Staf Grootschalig Bijzonder Optreden (SGB) CTER (Contraterrorisme, Extremisme en Radicalisering) opgericht.

Samen met het rijk en de veiligheidsregio werkt de Rotterdamse driehoek aan veiligheidsmaatregelen, actuele crisisscenario's en planvorming om voorbereid te zijn op terroristische dreiging. Op basis van het actuele dreigingsbeeld neemt de Rotterdamse driehoek samen met de betrokken (landelijke) diensten waar nodig extra veiligheidsmaatregelen (zichtbaar en onzichtbaar) om objecten en burgers te beschermen.

Dit programma richt zich enerzijds op preventieve activiteiten en anderzijds op het stellen van heldere grenzen. De gemeente is voor het resultaat van haar aanpak sterk afhankelijk van de inzet van deze andere partijen, zoals het rijk, politie en vele organisaties uit het maatschappelijk middenveld.

2.6 Samenhang met andere programma's en beleid binnen de gemeente

Directie Veiligheid heeft de regie op de uitvoering van het programma. Tegelijkertijd wordt ook vanuit andere programma's en beleidskaders inzet gepleegd die raakt aan dit thema. De belangrijkste zijn:

- Directie Veiligheid: #Veilig010, nieuw programma jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit
- Cluster Maatschappelijke Ontwikkeling: Integratienota, onderwijsbeleid, wijkteams
- Werk en Inkomen: meerjarig beleidskader werk en inkomen en Protocol integere en veilige dienstverlening
- Stadsontwikkeling: vestigingsbeleid organisaties

2.7 Randvoorwaarden

Om de aanpak succesvol te kunnen uitvoeren is het van belang dat:

- Dit onderwerp zowel binnen de gemeentelijke organisaties als bij andere (maatschappelijke) organisaties voldoende prioriteit krijgt;
- er op een juiste manier informatie uitgewisseld kan worden tussen bij radicalisering betrokken partijen, zoals OM, politie, gemeente en zorginstanties;
- de taken en verantwoordelijkheden van betrokken partijen helder zijn;

- de expertise op het gebied van radicalisering van betrokken ambtenaren, professionals en vrijwilligers up to date is en blijft;
- er voldoende middelen beschikbaar zijn/ blijven om de aanpak te kunnen uitvoeren.

2.8 Lessons learned

In 2005 heeft de gemeente met het actieprogramma 'Meedoen of Achterblijven' de aanpak tegen radicalisering vormgegeven. In 2007 werd het 'InformatieSchakelPunt Radicalisering (ISPR) opgericht. Het ISPR had verschillende taken, waaronder het behandelen van meldingen rondom radicalisering, het vergroten van weerbaarheid en bewustwording, het tegengaan van voedingsbodems door integratie en participatie en het vergroten van burgerschap. In 2011 werd het programma Meedoen of Achterblijven afgerond en geborgd binnen bestaand beleid. De bestuurlijke aanpak van radicalisering van het ISPR is toen omgevormd tot het Meld- en Adviespunt Radicalisering (MAR). Vanaf eind 2013 namen de maatschappelijke spanningen in Rotterdam toe en kwamen er landelijk meer signaleren over radicalisering. Vanaf toen is er ook binnen de gemeente meer capaciteit voor de aanpak tegen radicalisering vrijgemaakt. Onderstaande lessen kunnen getrokken worden uit de aanpak radicalisering van de afgelopen 10 jaar:

- Ook al is het betrekkelijk rustig, zorg ervoor dat een netwerk van professionals en sleutelpersonen in stand gehouden wordt;
- zorg altijd voor voldoende expertise op dit terrein en blijf de ontwikkeling volgen;
- de juiste toon rondom dit onderwerp is van groot belang. Bij het vorige actieprogramma ontstond hierdoor weerstand bij belanghebbende lokale organisaties;
- blijf focus aanbrengen in de activiteiten.

3. 4 actielijnen

De raadsinformatiebrief 'voorkomen van maatschappelijke spanningen en intensivering aanpak radicalisering' van eind 2014 ligt ten grondslag aan dit programma. Zoals in deze brief is vermeld, onderscheiden wij binnen het programma 4 actielijnen. Per actielijn geven we aan welke activiteiten ondernomen worden. Tevens laten we zien of het hierbij gaat om bestaande activiteiten (B), versterkte activiteiten (V) of nieuwe activiteiten (N).

3.1 Tegengaan polarisatie en voorkomen van maatschappelijke spanningen

Het college ziet het als haar opdracht bij te dragen aan een maatschappelijk klimaat waarin Rotterdammers samen verantwoordelijkheid nemen. Onderlinge spanningen worden benoemd en hierover wordt de dialoog gevoerd. Er is aandacht voor het denken in complottheorieën. Het doel is te voorkomen dat internationale conflicten overslaan naar Rotterdam, waardoor maatschappelijke spanningen ontstaan en de polarisatie toeneemt. Binnen dit programma en vanuit de integratieportefeuille wordt daarom ingezet op het vroegtijdig signaleren van polarisatie en angst of onvrede, hier samen betekenis aan geven en de gevoelens die dit kan oproepen serieus nemen. De gemeente heeft hier vooral een initiërende en faciliterende rol.

3.1.1 Faciliteren initiatieven vanuit de samenleving, N

Veel Rotterdammers willen een bijdrage leveren aan het tegengaan van spanningen. Verschillende initiatieven, zoals de optocht 010=1 van 30 oktober 2014 en de bijeenkomst voor buurtbewoners in de Essalam moskee, worden genomen zonder dat hierbij steun van de gemeente wordt gevraagd. Indien wel steun wordt gevraagd

dan zullen wij per initiatief beoordelen in hoeverre dit past binnen het programma en of we dit met een beperkte financiële bijdrage of ondersteuning kunnen faciliteren. Wij hebben hierbij nadrukkelijk oog voor nieuwe initiatieven en onverwachte ontmoetingen.

Er komen ook aanvragen binnen (bijvoorbeeld voor vergunningen), die wij vanuit het perspectief van maatschappelijke spanningen niet honoreren. Het kan hierbij gaan om demonstraties, evenementen met haatpredikers of vestigingsaanvragen. In geval van dergelijke aanvragen gaan wij in gesprek met de organisatie en proberen wij tot een oplossing te komen die voor beide partijen acceptabel is. Wanneer er daadwerkelijk sprake is van haatpredikers volgen wij het landelijke beleid rondom verboden organisaties en haatpredikers.

3.1.2 Quick scan maatschappelijke spanningen, V

Wij hanteren een quick scan om te kunnen beoordelen in hoeverre in een bepaalde buurt of wijk, of juist tussen bepaalde groepen, sprake is van maatschappelijke spanningen. De quick scan is afgelopen jaren diverse keren gebruikt en is een waardevol instrument gebleken. Cruciaal voor het opbouwen van een snelle en adequate informatiepositie is een goed en dekkend netwerk van sleutelpersonen. Dit netwerk kan nog verder ontwikkeld worden. In termen van spreiding over de stad, sociale voorzieningen, etnisch categorale instellingen en organisaties zijn er nog witte plekken die opgevuld moeten worden. Ook kan de samenstelling van het netwerk uitgebreid worden met het oog op spanningen als gevolg van rechts-extremisme en links activisme. De quick scan wordt in 2015 verder geoptimaliseerd teneinde in een zo vroeg mogelijk stadium maatschappelijke onrust te kunnen herkennen en indien nodig maatregelen te kunnen nemen.

3.1.3 Netwerk van sleutelpersonen, V

Zoals hierboven beschreven is een netwerk van sleutelpersonen van cruciaal belang bij het signaleren en vervolgens tegengaan van maatschappelijke spanningen en het gebruik van de quick scan. Deze sleutelpersonen pikken signalen van radicalisering vaak snel op en kunnen door hun aanzien en het vertrouwen dat zij in de samenleving en in het bijzonder bij hun achterban genieten, vaak snel achterhalen wat er speelt. Zij zijn de ogen en oren in de stad en signaleren of er sprake is van maatschappelijke spanningen. Ook kunnen zij een rol spelen bij het de-escaleren van spanningen binnen hun achter-

ban. Wij onderhouden goede contacten met het netwerk door onder andere het organiseren van voorlichtings- en netwerkbijeenkomsten. Het huidige netwerk van een kleine 100 sleutelpersonen willen wij uitbreiden tot een zeer divers netwerk van ongeveer 150 sleutelpersonen, waarbij wij rekening houden met etnische achtergrond, sekse, geografische dekking, leeftijd, religie en geaardheid.

3.1.4 Samenwerking met relevante partners , B/ V

Vanuit het programma wordt periodiek overlegd met belanghebbende organisaties en groepen, teneinde de dialoog met en tussen deze organisaties te bevorderen. Het gaat om organisaties als Spior, Coalitie Rotterdammers Voor Mekaar (CVRM), Convent der Kerken, Platform Levenschouwing en Religieuze Organisaties Rotterdam. Naast bovengenoemde organisaties zijn we permanent op zoek naar mogelijke nieuwe partners die een rol kunnen spelen bij het voorkomen van maatschappelijke spanningen. We sturen hierbij aan op onverwachte ontmoetingen en gesprekken, zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau.

Speciale aandacht gaat hierbij uit naar het betrekken van vrouwengroepen. In de WIJ-bijeenkomsten werd de rol van vrouwen bij het voorkomen van maatschappelijke spanningen benadrukt. Wij gaan in overleg met een aantal vrouwengroepen over de rol die zij hierbij spelen en op welke manier wij elkaar hierin kunnen ondersteunen. Naast overleg met maatschappelijke organisaties, worden ook de collega's vanuit het gehele concern en daarbuiten betrokken. Voor het herkennen van maatschappelijke spanningen en het organiseren en meedenken over eventuele de-escalerende activiteiten maken wij gebruik van de bestaande structuur van accounthouders, gebiedsnetwerkers, jongerenwerkers, wijkagenten etc.

3.2 Preventie

Op het gebied van preventie richten wij ons met name op groepsgerichte activiteiten die bijdragen aan het vergroten van de weerbaarheid van de Rotterdamse samenleving tegen de ideologie van gewelddadig jihadisme.

3.2.1 Faciliteren initiatieven vanuit de samenleving, N

Vanuit de samenleving worden zowel door de bestaande organisaties met veel ervaring op dit thema, als door nieuwe organisaties en groepen Rotterdammers veel initiatieven genomen om een bijdrage te leveren aan het vergroten van de weerbaarheid van de Rotterdamse samenleving. Het kan om uiteenlopende activiteiten gaan, van het organiseren van een debat over radicalisering, het organiseren van dialoogbijeenkomsten in moskeeën door daarvoor opgeleide sleutelpersonen tot het bezoeken van verschillende gebedshuizen door jongeren. Met behulp van een beoordelingskader zullen wij per initiatief bekijken in hoeverre wij dit kunnen faciliteren met een beperkte financiële bijdrage of met ondersteuning bij het organiseren.

3.2.2 Zelf opzetten trajecten, N

Naast het ondersteunen van (kleinschalige) initiatieven vanuit de samenleving zelf, zullen wij vanuit Directie Veiligheid ook zelf een aantal trajecten opstarten gericht op preventie. Het gaat hierbij om het ondersteunen van moeders bij het bespreekbaar maken van dit onderwerp met hun kinderen, bij het signaleren van veranderingen en bij het omgaan met interesse van hun kinderen voor de strijd in Syrië en Irak. Door een dergelijk traject krijgen moeders handvatten aangereikt om hun kinderen te ondersteunen en weerbaarder te maken tegen de boodschap van gewelddadig jihadisme.

Ook sturen wij aan op bijeenkomsten op scholen gericht op de weerbaarheid van jongeren, het omgaan met denken in complottheorieën en het belang van de vrijheid van meningsuiting. Scholen zijn bij uitstek de plaatsen waar gesprekken tussen jongeren over dergelijke onderwerpen gevoerd worden.

Tot slot onderzoeken wij op welke andere manieren dan dialoogbijeenkomsten en gesprekken gewerkt kan worden aan het vergroten van de weerbaarheid tegen de ideologie van gewelddadig jihadisme. In België is de Franstalige toneelvoorstelling voor scholieren over Syrië erg populair. Wij gaan na in hoeverre wij ook voor de Rotterdamse aanpak theater of muziek kunnen inzetten ter preventie van radicalisering.

3.2.3 Dialoogbijeenkomsten, V

Vanuit de integratieportefeuille worden door de collega's van het cluster Maatschappelijke Ontwikkeling verschillende activiteiten ondernomen die bij kunnen dragen aan het vergroten van de weerbaarheid. In 2015 worden kleinschalige dialoogbijeenkomsten over diverse thema's, zoals identiteit, beeldvorming en slachtofferschap georganiseerd. Binnen het discriminatiebeleid worden inspanningen gepleegd gericht op het signaleren van uitsluiting en polarisatie als gevolg van (ervaren) discriminatie.

3.3 Signalering en training

Bij signalering is het van belang dat professionals en vrijwilligers, die mogelijk te maken krijgen met zorgen over radicalisering, weten wat het inhoudt, wat mogelijke signalen zijn en waar zij vervolgens terecht kunnen. Het doel hiervan is de bewustwording van professionals en

vrijwilligers te vergroten en hierdoor radicalisering in een zo vroeg mogelijk stadium te signaleren.

3.3.1 Voorlichting, V

Zowel aan professionals, als aan vrijwilligers en ouders zullen wij presentaties en voorlichtingen (laten) geven over radicalisering, de gemeentelijke aanpak en wat professionals en vrijwilligers zelf kunnen bijdragen aan de preventie van radicalisering.

3.3.2 Deskundigheidsbevordering vrijwilligers, professionals, vertrouwenspersonen, onderwijs, V

Wij organiseren zowel kortere als meer intensieve trainingen over radicalisering voor de professionals en vrijwilligers van wie de kans aanzienlijk is dat zij met deze thematiek te maken krijgen en die een rol (kunnen) spelen in de aanpak. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld jongerenwerkers, medewerkers van het jongerenloket, woningbouwcorporaties, vrijwilligers van islamitische organisaties en vertrouwenspersonen.

Bij veel scholen bestaat een grote behoefte aan deskundigheidsbevordering over het thema radicalisering en hoe dat bespreekbaar te maken in de klas. In samenwerking met het cluster Maatschappelijke Ontwikkeling zullen wij de behoeften bij scholen voor ondersteuning van dergelijke gesprekken inventariseren. Vanuit het rijk worden middelen beschikbaar gesteld ter ondersteuning van de scholen¹¹. Wij zijn met hen in overleg over de totale omvang van de behoefte en een passend aanbod voor deze scholen.

3.3.3 Factsheets, N

Wij zullen een factsheet ontwikkelen over radicalisering en de Rotterdamse aanpak. Deze factsheet wordt breed verspreid onder ons vrijwillige en professionele netwerk. Daarnaast zullen voor bepaalde groepen professionals specifieke factsheets ontwikkeld worden, die afgestemd zijn op hun rol in de aanpak tegen radicalisering.

3.3.4 Bekendheid Meld- en Adviespunt Radicalisering, V

Het MAR is bedoeld om professionals en vrijwilligers te ondersteunen, zowel bij algemene vragen over radicalisering als bij specifieke vragen over individuele casussen. Professionals in onder andere zorg, onderwijs en welzijn en vrijwilligers van maatschappelijke en religieuze organisaties kunnen bij bepaalde signalen twijfelen over wat er met iemand aan de hand is en hoe ze moeten handelen. Bij het MAR zorgen experts ervoor dat de meldingen vanuit verschillende perspectieven worden bekeken en beoordeeld. Hierbij wordt altijd maatwerk geleverd. Er wordt zorgvuldig bekeken welke interventies het best aansluiten op de behoeften.

Om de vragen en signalen in een zo vroeg mogelijk stadium binnen te krijgen, is het van belang dat de bekendheid van het MAR bij professionals vergroot wordt. Dit

doen wij door middel van het geven van presentaties, het uitbrengen van factsheets en het informeren via de gemeentelijke website.

3.4 Persoonsgerichte aanpak

Door te investeren in de bewustwording van professionals en vrijwilligers (dat wij doen met de activiteiten die binnen de actielijn 'Signalering en training' vallen) proberen wij signalen van radicalisering in een zo vroeg mogelijk stadium te ontvangen. Afhankelijk van de ernst en de fase van het radicaliseringsproces wordt in afstemming met relevante partijen een persoonsgerichte aanpak ingericht. Veelal zal de aanpak bestaan uit een combinatie van bestuurlijke en/of strafrechtelijke maatregelen en persoonlijke begeleiding. Te denken valt aan de paspoortmaatregel, het treffen van kinderbeschermingsmaatregelen, het stopzetten van uitkeringen, het bieden van dagbesteding, psychische begeleiding en het voeren van gesprekken over zingevingsvraagstukken.

Het streven is voorkomen van verdere radicalisering en beëindiging van het radicale gedrag (disengagement). Wij stellen heldere grenzen bij gedrag dat niet acceptabel is. Uiteraard streven wij er ook naar dat personen daadwerkelijk deradicaliseren (het radicale gedachtegoed afzweren). Dit blijkt echter in de praktijk veelal onhaalbaar, zeker naarmate de persoon al verder geradicaliseerd is en zich al ver geplaatst heeft buiten de samenleving. De persoonsgerichte aanpak gaan wij intensiveren en verbeteren, zodat voor elke casus een zo effectief mogelijk aanpak geboden kan worden (maatwerk). Hierbij maken wij gebruik van de kennis die door NCTV en gemeenten is opgedaan rondom de effectiviteit van interventies.

3.4.1 Opzetten casuoverleg in het Veiligheidshuis, N

Vanwege de toename van het aantal meldingen bij het MAR en de politie, de complexiteit van de casussen en de toename van het aantal partners, dat betrokken is bij een casus (waaronder het OM), is besloten een speciaal casuoverleg radicalisering op te zetten bij het Veiligheidshuis Rotterdam- Rijnmond (VHRR). Hierdoor kunnen wij voor de casussen rondom radicalisering gebruik maken van het registratiesysteem van het VHRR, kan op een juiste manier informatie uitgewisseld worden tussen de relevante ketenpartners, kan gebruik worden gemaakt van de expertise en capaciteit van het VHRR en kunnen ook casussen uit de regio besproken worden. Het doel van een casuoverleg radicalisering in het VHRR is het tegengaan van verdere radicalisering en het voorkomen van uitreizen, door:

- Op een systematische en integrale wijze casuïstiek te bespreken met de voor de casus relevante ketenpartners, gebruik makend van eenduidige registratie op één plek;

¹¹ Kamerbrief 'de rol van onderwijs in de aanpak van radicalisering', 16-03-2015

- met deze relevante ketenpartners de casuïstiek te kunnen duiden en de aanpak te bepalen.

Niet alle meldingen bij het MAR leiden tot een casus-overleg in het Veiligheidshuis. Eenvoudige meldingen worden nog steeds vanuit het MAR van advies voorzien en afgehandeld. De complexe en zwaardere casussen worden vanuit het MAR doorgeleid naar het casusoverleg in het veiligheidshuis.

3.4.2 Versterken netwerk van professionals, V

De persoonsgerichte aanpak van geradicaliseerde personen met een systeemgerichte benadering (ouders, broertjes, zusjes) kan bestaan uit hulp, dagbesteding, maar ook uit gesprekken rondom zingevingsvraagstukken. Dit kan uitgevoerd worden door verschillende instanties en individuen. In de praktijk blijkt dat de begeleiding van geradicaliseerde personen speciale kennis en vaardigheden van professionals vraagt. Binnen verschillende organisaties worden professionals van verschillende disciplines getraind rondom dit onderwerp. In Rotterdam willen wij een netwerk van professionals creëren, die in staat zijn vanuit hun eigen discipline een casus te begeleiden.

3.4.3 Versterken netwerk van vertrouwenspersonen, V

Op dit moment werken wij samen met tien vertrouwenspersonen, die ingezet kunnen worden bij de begeleiding van casussen. Deze vertrouwenspersonen doen dit op vrijwillige basis en vanuit een persoonlijke motivatie. Het

zijn personen die vaak veel gezag binnen hun achterban genieten en in staat zijn om met geradicaliseerde personen gesprekken te voeren over levensvraagstukken en ideologie. Deze groep breiden wij uit tot ongeveer 30 personen in 2016. Naast de begeleiding van casussen, kan deze groep ook gevraagd worden over anonieme casuïstiek te adviseren. Wij gaan hen optimaal faciliteren, door hen (opnieuw) te laten trainen en door intervisiebijeenkomsten te organiseren.

3.4.4 Versterken persoonsgerichte aanpak en interventies, V

Om effectieve persoonsgerichte aanpak aan geradicaliseerde personen te kunnen bieden, is het nodig het huidige palet aan trajecten en interventies te verstevigen. Dat betekent dat wij enerzijds inzetten op meer expertise bij professionals en dat wij anderzijds inzetten op verbreding van het type trajecten en interventies. Voor de verbreding van het type trajecten dat binnen de persoonsgerichte aanpak ingezet kan worden, kijken wij vooral naar gezinsondersteuning, psychische begeleiding, ideologische begeleiding en informele begeleiding vanuit de vertrouwenspersonen. Wij zullen hiervoor gebruik maken van de ervaringen die opgedaan zijn in andere gemeenten en de expertise die hierover opgebouwd is bij landelijke organisaties, zoals NCTV en GGZ Nederland.

3.5 Overzicht activiteiten

Activiteit	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we doen?	Hoe monitoren, meten?	Bestaande (B), versterkte (V) of nieuwe activiteit (N)
Tegengaan polarisatie en voorkomen van maatschappelijke spanningen				
Faciliteren initiatieven vanuit de samenleving	Tegengaan maatschappelijke spanningen vanuit de samenleving	Stimuleren samenleving om initiatieven te ondernemen en indien nodig faciliteren van initiatieven	Aantal initiatieven georganiseerd door samenleving, rol gemeente daarbij	N
Quick scan	Maatschappelijke onrust vroegtijdig herkennen	Methodiek optimaliseren en onder de aandacht brengen van netwerk	Nieuwe versie quick scan ontwikkeld; Aantal keer quick scan gebruikt	V
Netwerk van sleutelpersonen	Een dekkend netwerk in de gehele stad	Netwerk in kaart brengen, uitbreiden en meer aan ons binden	Netwerk verbreed tot dekkend netwerk van 150 sleutelpersonen; Bindingsactiviteiten georganiseerd	V
Samenwerking met relevante partners	Dialogoog met en tussen belanghebbende partners bevorderen	Zowel ambtelijk als bestuurlijk het contact met zowel nieuwe als bestaande partners en vrouwengroepen	Contacten met deze organisaties, personen	B/ V

warm houden en
onverwachte ontmoet-
tingen initiëren

Preventie

Faciliteren initiatieven vanuit de samenleving	Vergroten van weerbaarheid van kwetsbare groepen tegen de ideologie van gewelddadig jihadisme.	Stimuleren samenleving om initiatieven te ondernemen en indien nodig faciliteren van initiatieven	Aantal initiatieven georganiseerd door samenleving, rol gemeente daarbij	N
Zelf trajecten opzetten	Vergroten van weerbaarheid van kwetsbare groepen tegen de ideologie van gewelddadig jihadisme.	In 2015: ondersteunen van moeders om weerbaarheid van hun kinderen tegen radicalisering te vergroten; 35 bijeenkomsten in moskeeën door speciaal daarvoor getrainde sleutelpersonen	Aantal groepen moeders begeleid; Aantal bijeenkomsten in moskeeën	N
Dialogobijeenkomsten	Vergroten van weerbaarheid van kwetsbare groepen tegen de ideologie van gewelddadig jihadisme.	Vanuit integratieportefeuille dialogobijeenkomsten organiseren over identiteit en beeldvorming in relatie tot radicalisering	Aantal dialogobijeenkomsten georganiseerd en aantal bereikte deelnemers	V

Signalering en training

Voorlichting	Vergroten van kennis van professionals over radicalisering en de Rotterdamse aanpak	In 2015: voorlichting gegeven aan minimaal 300 professionals	Aantal voorlichtingen en aantal en bereikte professionals per discipline	V
Deskundigheidsbevordering vrijwilligers, professionals, vertrouwenspersonen, onderwijs	Vergroten van kennis van professionals en vrijwilligers over radicalisering en hun eigen rol in de aanpak	In 2015: trainingen georganiseerd voor minimaal 250 professionals en vrijwilligers	Aantal trainingen en aantal bereikte professionals per discipline en vrijwilligers	V
Factsheets	Informereren grote groepen professionals en vrijwilligers over radicalisering en het MAR	In 2015: algemene factsheet over radicalisering en de Rotterdamse aanpak ontwikkeld en verspreid	Factsheet ontwikkeld	N
Bekendheid Meld- en Adviespunt Radicalisering	Signalen in een vroegtijdig stadium ontvangen	Zie hierboven: voorlichtingen, trainingen, factsheets	N.v.t.	V

Persoonsgerichte aanpak

Opzetten casusoverleg in het Veiligheidshuis	Goede duiding van casuïstiek en bepalen welke aanpak	Opzetten casuïstiekoverleg in het Veiligheidshuis	Casuïstiekoverleg in Veiligheidshuis	N
--	--	---	--------------------------------------	---

Versterken netwerk van professionals	Verbreiding van netwerk van professionals die in staat zijn begeleiding te bieden aan casussen	Getrainde professionals binden aan de Rotterdamse aanpak; ervoor zorgen dat zij inzetbaar zijn	Overzicht van professionals die rol kunnen spelen in de persoonsgerichte aanpak en via het casusoverleg ingezet kunnen worden	V
Versterken netwerk van vertrouwenspersonen	Verbreiding van netwerk van vrijwillige vertrouwenspersonen die in staat zijn ideologische begeleiding te bieden aan casussen	Uitbreiden van netwerk; Binden van het netwerk van vertrouwenspersonen door onder andere trainingen en intervisiebijeenkomsten	Uitbreiding van netwerk tot 20 vertrouwenspersonen in 2015 en 30 in 2016	V
Versterken persoonsgerichte aanpak en interventies	Effectieve persoonsgerichte aanpak	Palet aan interventies/trajecten versterken	Overzicht welke type interventies en trajecten ingezet kunnen worden	V

4. Sturing en organisatie

4.1 Samenwerking

Zoals in de inleiding al beschreven is, zijn wij als gemeente niet alleen verantwoordelijk voor de aanpak tegen radicalisering. Gelukkig hebben we vele partners met wie wij binnen dit programma samenwerken.

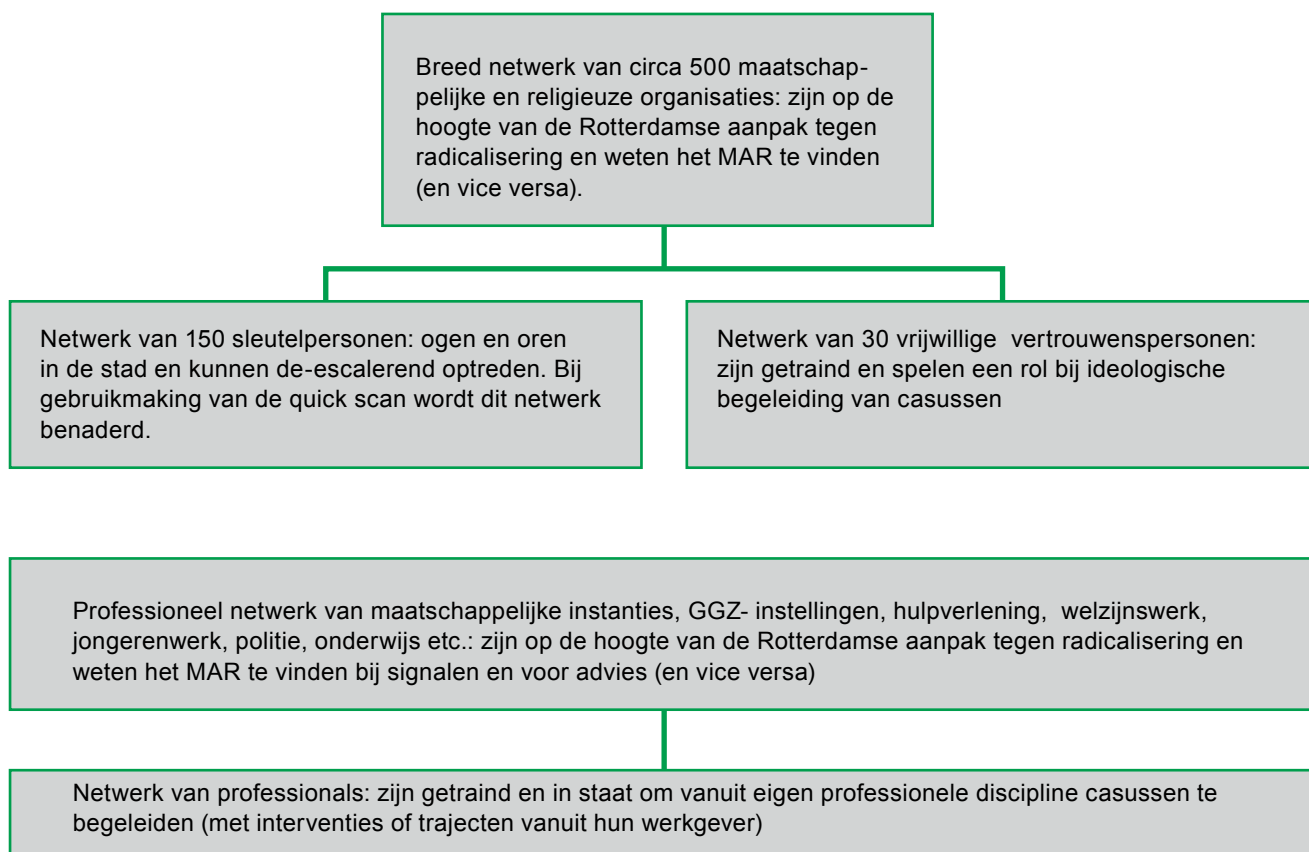
4.1.1 Rotterdamse samenwerking

In Rotterdam werken wij als gemeente samen met een groot aantal partijen. Uiteraard zijn politie en OM belangrijke partners. Maar ook werken we samen met vele organisaties, die een rol kunnen spelen bij de signalering en de persoonsgerichte aanpak. Te denken valt aan onderwijs, GGZ instellingen, jongerenwerkers, welzijnswerk etc. Binnen deze organisaties worden professionals van verschillende disciplines getraind rondom dit onderwerp. Dit netwerk van getrainde professionals wordt ingezet bij de begeleiding van casussen.

Naast samenwerking met professionals bij casuïstiek, werken wij ook veel samen met vrijwilligers. Een net-

werk van vertrouwenspersonen kan ingezet worden bij informele begeleiding van casussen. Het gaat hier om begeleiding op het gebied van zingevingsvraagstukken en ideologie. Een belangrijk deel van de aanpak wordt gedragen door de vele maatschappelijke en vrijwillige organisaties die Rotterdam rijk is, zoals islamitische en joodse belangenorganisaties, moskeeën, expertisecentra rondom diversiteit, zelforganisaties etc. Dit brede netwerk is op de hoogte van de Rotterdamse aanpak en indien nodig kunnen wij hen bereiken. Veel initiatieven gericht op het tegengaan van maatschappelijke spanningen en de preventie van radicalisering zijn afkomstig uit dit netwerk.

Tot slot werken wij samen met een netwerk van sleutelpersonen, die als de oren en ogen van de stad fungeren en met name een rol spelen bij het signaleren en tegengaan van maatschappelijke spanningen in onze Rotterdamse samenleving.

4.1.2 Landelijke samenwerking

Op nationaal niveau werken wij samen met verschillende steden, alsook het Rijk (NCTV, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid). Wij nemen deel aan een door NCTV georganiseerd burgemeestersoverleg en het ambtelijke overleg voor de meest betrokken gemeentes. Verder werken wij veel samen met de G4 en met de regiogemeenten die te maken hebben met radicalisering. Tot slot bestaat er binnen de VeiligheidsAlliantie regio Rotterdam een netwerk rondom radicalisering, waarbij kennisuitwisseling centraal staat.

4.1.3 Europese samenwerking

In Europa hebben meerdere landen te maken met radicalisering. Uit verschillende Europese landen is een relatief groot aantal personen vertrokken om zich in Syrië of Irak bij IS aan te sluiten. Wij kunnen veel van deze landen en steden leren. Zowel op bestuurlijk als ambtelijk niveau hechten wij eraan kennis en expertise uit te wisselen. Dit doen wij door deel te nemen aan overleggen met verschillende steden op Europees niveau en ook door samen met een aantal Europese steden onderzoeksaanvragen bij de EU in te dienen.

4.2 Communicatie

De communicatie richting belanghebbenden, zoals het maatschappelijk middenveld en professionals dient zorgvuldig te gebeuren. Vanuit het programma wordt met name ingezet op het persoonlijk contact. Er wordt een algemene factsheet opgesteld over het MAR, die breed verspreid zal worden.

4.3 Monitoring van het programma

Jaarlijks wordt de raad geïnformeerd over de voortgang van het programma. De stand van zaken met betrekking tot het activiteitenoverzicht is hiervoor leidend. In de rapportage voor de raad over de voortgang en de tot dan toe behaalde resultaten wordt tevens een vooruitblik gegeven op de inzet voor het nieuwe jaar. Aan het eind van het programma wordt het behaalde resultaat geëvalueerd.

4.4 Financiën

Voor de duur van het programma is jaarlijks binnen Directie Veiligheid € 220.000,- gereserveerd voor de aanpak van radicalisering. Dit bedrag is exclusief de personele inzet. Daarnaast worden binnen andere clusters ook activiteiten georganiseerd die bijdragen aan de aanpak van radicalisering, zoals door het Cluster Maatschappelijke Ontwikkeling vanuit de integratieportefeuille, maar ook trajecten die vanuit de afdeling Jeugd en Persoonsgerichte zorg gefinancierd worden en ingezet worden bij de persoonsgerichte aanpak. Tevens zijn in februari

jl. extra middelen vanuit het rijk aangekondigd voor de aanpak van radicalisering. Deze middelen zijn gericht op bewaken en beveiligen, de ondersteuning van families van personen die geradicaliseerd zijn, de ondersteuning van eerstelijns professionals, zoals leerkrachten, en de versterking van de lokale aanpakken van de meest betrokken gemeenten, waar Rotterdam ook onder valt. Momenteel voeren wij overleg met NCTV op welke manier wij aanspraak kunnen maken op een deel van het budget dat vanaf 2016 vrijgemaakt wordt.

4.4.1 Begroting 2015

Actielijn	Begroot budget
Tegengaan polarisatie en voorkomen maatschappelijke spanningen	20.000
Preventie	86.000
Signalering en training	64.000
Persoonsgerichte aanpak	50.000
Totaal	220.000

4.5 Organisatie

Het programma Radicalisering is deel van het Rotterdams Veiligheidsbeleid. De burgemeester is daarmee eindverantwoordelijk voor het programma. Binnen het team Risicogroepen zijn voor 2015 vijf collega's verbonden aan dit programma. Daarnaast wordt intensief samengewerkt met collega's van andere teams van Directie Veiligheid, maar ook van andere clusters en van andere organisaties.

5. Bijlagen

5.1 Begrippen

5.1.1 Polarisatie

Polarisatie is de verscherping van tegenstellingen tussen groepen in de samenleving die kan resulteren in spanningen tussen deze groepen en toename van de segregatie langs etnische en religieuze lijnen.¹² Deze tegenstellingen kunnen tot uiting komen in wij-zij denken, een harde toon ten opzichte van andere groepen, vermindering van contact, confrontaties en/ of een gebrek aan vertrouwen.¹³

5.1.2 Maatschappelijke spanningen

Maatschappelijke spanningen tussen bevolkingsgroepen vinden meestal plaats in de buurt, op straat en in of nabij het woonblok (de publieke en semipublieke ruimte) van multiculturele wijken. Bevolkingsgroepen komen elkaar tegen en doen overbruggende contacten op. Hier ontstaat begrip en wederzijdse beeldvorming (positief of negatief), maar ook overlast of conflicten tussen bevolkingsgroepen. Belangrijk bij het ontstaan van spanningen is het gevoel van machteloosheid bij burgers om effectief iets aan ongewenste situaties in de buurt te kunnen veranderen.¹⁴

5.1.3 Weerbaarheid

Bij weerbaarheid gaat het om het vermogen om met respect voor anderen grenzen te kunnen stellen. Weerbaarheid werkt preventief en voorkomt machtsmisbruik of geweldservaringen. Een belangrijke voorwaarde voor weerbaarheid is een gevoel van eigenwaarde en zelfvertrouwen.¹⁵ Zowel in het landelijke actieprogramma, als in de handreiking voor gemeenten¹⁶ en het door de AIVD uitgebrachte onderzoek naar jihadisme in Nederland¹⁷ wordt het vergroten van weerbaarheid gezien als een belangrijk aspect van de preventieve aanpak gericht op radicalisering. Het gaat er hierbij om de weerbaarheid van kwetsbare individuen en groepen te versterken tegen de overtuigingskracht van gewelddadig jihadisten. In het onderzoek naar jihadisme in Nederland wordt gesteld

dat de toegenomen polarisatie rond het thema islam bijdraagt aan een vermindering van weerbaarheid binnen moslimgemeenschappen tegen radicalisering en gewelddadig jihadisme.

5.1.4 Radicalisering

Radicalisering is de groeiende bereidheid tot het nastreven en/ of ondersteunen van diep ingrijpende veranderingen in de samenleving die op gespannen voet staan met de democratische rechtsorde en/ of waarbij ondemocratische middelen worden ingezet.¹⁸ Radicalisering is een proces. Dit betekent dat gedrag en uitingen in de tijd kunnen veranderen onder invloed van persoonlijke ontwikkelingen, interpersoonlijke processen, veranderingen in aanbod van radicaal gedachtegoed en veranderingen in (internationale) omstandigheden. Ook veranderen de mate waarin het gedachtegoed wordt beleefd en de bereidheid tot actie.

5.1.5 (Gewelddadig) Jihadisme

Jihad is een islamitische term, die meestal uitgelegd wordt als 'een inspanning voor een verdienstelijk doel'. De term heeft binnen de islam een groot aantal betekenissen, waaronder:

1. De innerlijke of grote jihad is de innerlijke strijd van een gelovige om als goed moslim te leven.
2. De uiterlijke of kleine jihad betekent de strijd om de islam te verdedigen.

Tenzij anders vermeld, wordt in dit programma de tweede betekenis bedoeld. Echter, gewelddadig jihadisten rekenen deze tweede betekenis op naar een offensieve strijd die ook buiten het gebied van de islam moet worden gevoerd. De AIVD hanteert de definitie: 'Extremistische ideologie waarin de verheerlijking van gewelddadige jihad centraal staat.'¹⁹ Wanneer wij het in dit programma hebben over personen die naar Syrië of Irak afreizen om op gewelddadige wijze de islam te verdedigen of personen die de wens koesteren om dat te doen, gebruiken wij hiervoor de term gewelddadig jihadisme. Daarmee maken wij nadrukkelijk onderscheid tussen de vele positieve

¹² BZK, Actieplan polarisatie en radicalisering, 2007

¹³ Radar, Polarisatie in de veiligheidsregio Rijnmond?, 2012

¹⁴ <http://www.kis.nl/voorkomen-van-sociale-spanningen>

¹⁵ www.weerbaarheid.nu

¹⁶ NCTV, Handreiking aanpak van radicalisering en terrorismebestrijding op lokaal niveau, 2014

¹⁷ AIVD, Transformatie van het jihadisme in Nederland, 2014

¹⁸ <https://www.aivd.nl/organisatie/werk-aivd/begrippenlijst>

¹⁹ AIVD, Jihadistische ideologie. <https://www.aivd.nl/onderwerpen/terrorismeh/jihadistische>

betekenissen van het begrip jihad en de extremistische ideologie van (onder andere) IS. Belangrijk is te beseffen dat radicalisering een proces is, waarvan de uitkomst (in het geval van islamitisch radicalisme) soms gewelddadig jihadisme is. Dit is echter niet altijd het geval.

5.1.6 Deradicalisering en disengagement

Onder deradicalisering wordt het afzweren van het radicale gedachtegoed verstaan. Dit is dus een cognitieve verandering; een verandering in attitudes en opvattingen. Onder disengagement wordt het beëindigen van radicaal gedrag verstaan. Dat betekent dat activiteiten of uitlatingen veranderen, zonder dat de onderliggende waarden, attitudes en opvattingen veranderen of het radicale gedachtegoed wordt afgezworen. Deradicalisering is moeilijk te meten. Disengagement komt onder jihadisten in Nederland veel vaker voor dan deradicalisering. Met andere woorden, in de meeste gevallen wordt het radicale gedrag weliswaar gestaakt, maar blijft men (deels) vasthouden aan een jihadistische ideologie. Bij disengagement neemt de geweldsdreiging die van een persoon uitgaat sterk af, doordat de persoon zelf niet meer actief de jihad voert of propageert. In sommige gevallen volgt deradicalisering wel op disengagement. Men neemt eerst afstand van het radicale gedrag en verandert vervolgens in de loop van de tijd ook van opvatting.²⁰

²⁰ AIVD, *Disengagement en deradicalisering van jihadisten in Nederland, 2010*

